

Yhteistyö, osallisuus ja hyvinvointi

1.1.2026

Järjestöjen ja seurakuntien vapaaehtoiset Pohteen palveluissa

Tämä ohje tukee Pohteen sosiaali- ja terveystoimintaa järjestöjen ja seurakuntien vapaaehtois-toiminnan tuomisessa osaksi yksiköiden toimintaa. Pohteen sairaaloissa järjestöjen vapaaehtois-toiminnan koordinoimisesta vastaa pääsääntöisesti [Pohjois-Pohjanmaan OLKA-toiminta](#).

1. Mitä vapaaehtoistoiminta on ja mitä se ei ole?

Vapaaehtoistoiminta on palkatonta ja yleishyödyllistä työtä, jota tehdään muiden ihmisten ja yhteisöjen hyväksi. Vapaaehtoisena

1. voi olla hyödyksi ja auttaa muita
2. voi vaikuttaa omaan elämäänsä ja tärkeinä pitämiinsä asioihin
3. voi hyödyntää ja kehittää omia taitojaan ja kykyjään
4. voi kokea olevansa hyväksytty ja arvostettu.

Vapaaehtoistoiminnalla ei voi korvata ammattityötä, eikä vapaaehtoisia voi laskea henkilöstö-vahvuuteen. Vapaaehtoiset eivät voi tuottaa palveluja, jotka hyvinvointialueen tulee lain mukaan järjestää.

2. Ketkä järjestävät vapaaehtoistoimintaa?

Pohteen sosiaali- ja terveystoimintojen yksiköissä vapaaehtoistoimintaa voivat järjestää

1. yksikkö itse, jolloin vapaaehtoiset ovat Pohteen omia vapaaehtoisia, yksiköllä tulee olla vapaaehtoistoiminnan vastuuhenkilö ja yksikön tulee huolehtia kaikista [vapaaehtoistoiminnan velvoitteista ja kustannuksista](#) itse tai
2. yleishyödyllinen järjestö (yhdistys tai säätiö) tai seurakunta, jolloin Pohteen yksikkö sopii järjestön tai seurakunnan kanssa yhteistyöstä ja tarjoaa vapaaehtoisille toimintaympäristön.

Tämä ohje koskee vain vaihtoehtoa 2. Ohje ei koske Pohjois-Pohjanmaan OLKA-toiminnan sairaaloissa koordinoimaa vapaaehtoistoimintaa.

3. Järjestön tai seurakunnan vastuut yksiköissä toteutuvassa vapaaehtoistoiminnasta

Järjestön tai seurakunnan tulee

1. ilmoittaa vapaaehtoistoiminnan yhdyshenkilö Pohteen yksiköille, joiden toimintaan heidän kouluttamiaan vapaaehtoisia osallistuu
2. valita Pohteen yksiköissä toteutettavaan vapaaehtoistoimintaan siihen soveltuvia järjestön tai seurakunnan toiminnan piirissä jo tutuksi tulleita henkilöitä
3. järjestää Pohteen yksiköissä toimiville vapaaehtoisille tarvittava peruskoulutus
4. vakuuttaa Pohteen yksiköissä toimivat vapaaehtoiset yksikön edellyttämällä tavalla
5. tarkistaa Pohteen yksiköissä toimivien vapaaehtoisten rikosrekisteriotteet, jos vapaaehtoistoiminta toteutuu lasten, vammaisten tai ikäihmisten parissa
6. tarkistaa, että Pohteen yksiköissä toimivilla vapaaehtoisilla on hygieniapassit, jos toiminnassa on kyse ruoan laitoista tai leipomisesta yhdessä asiakkaiden kanssa ja
7. tarjota Pohteen yksiköissä toimiville vapaaehtoisilleen tarpeen mukaan täydennyskoulutusta, työnohjauksellista tukea ja virkistystä.

Yhteistyö, osallisuus ja hyvinvointi

1.1.2026

4. Miten pääsemme alkuun järjestön tai seurakunnan vapaaehtoistoiminnan tuomisessa osaksi yksikön toimintaa?

1. Mietimme yhdessä asiakkaiden, potilaiden, asukkaiden, omaisten ja työntekijöiden kanssa, miksi vapaaehtoistoiminnalle on yksikössämme tarvetta sekä millainen vapaaehtoistoiminta on yksikössämme mahdollista ja millainen ei ole mahdollista (kohta 5).
2. Mietimme, mitä käytännön asioita vapaaehtoistoimintaan yksikössämme liittyy (kohta 6).
3. Yksikön vastuuyksikköpäällikkö sopii yhteistyöstä niiden järjestöjen ja seurakuntien kanssa, jotka haluavat toteuttaa vapaaehtoistoimintaa yksikössämme (kohta 7).

5. Mitä vapaaehtoistoiminta voi Pohteen yksiköissä olla ja mitä se ei voi olla?

1. Kertaluontoinen vapaaehtoistoiminta voi olla esimerkiksi luento, alustus, esitys tai tapahtuma. Kyse voi olla myös vapaaehtoisten osallistumisesta yksikön järjestämän tapahtuman tai retken järjestelyihin.
2. Toistuvaa vapaaehtoistoimintaa voivat olla esimerkiksi keskusteluun painottuvat vertaisryhmät tai kerhot, toiminnalliset ryhmät, kuten luku- tai laulupiirit ja taide-, jumppa- tai leipomistuokiot, ulkoilu yhdessä asukkaiden kanssa tai (vertais)tukihenkilön keskustelut yksittäisen asiakkaan/potilaan/asukkaan/omaisten kanssa. Kyse voi olla myös toiminnan järjestämisestä yhdessä yksikön työntekijöiden kanssa.

Vapaaehtoiset eivät voi osallistua hoitotoimenpiteisiin tai ottaa potilaan hoitoon kantaa. Vapaaehtoinen ei saa toimia lain vastaisesti tai asiattomasti. Yksiköissä ei voi järjestää maksullista toimintaa tai toimintaa, jonka yhteydessä tehdään jäsenhankintaa tai myydään jotain. Vapaaehtoista sitoo Pohteen yksikössä toimiessaan ja toiminnan päättymisen jälkeen vaitiolovelvollisuus.

Vapaaehtoistoiminnasta Pohteen yksikössä ei ole kyse silloin, kun Pohteen työntekijä ohjaa asiakasta/potilasta/asukasta/omaista hakeutumaan järjestön tai seurakunnan tuen tai toiminnan piiriin tämän omaan toimipisteeseen, puhelin- tai chat-palveluun tai verkkosivuille.

6. Millaisia käytännön asioita tulee ottaa huomioon, jotta järjestön tai seurakunnan vapaaehtoiset voivat toimia yksikössä?

Ennen kuin yksikkö sopii yhteistyöstä järjestöjen ja seurakuntien kanssa, yksikössä tulee sopia seuraavista asioista:

1. mitä vapaaehtoiset voivat toiminnassa tehdä tai eivät voi tehdä
2. minkä verran vapaaehtoistoiminnasta aiheutuu yksikölle kustannuksia ja onko niihin varaa
3. millaiset tilat, välineet ja materiaalit yksikössä on toimintaa varten
4. mistä yksikön toimintakäytänteistä sekä hygienia- ja turvallisuusmääräyksistä (esim. vaitiolovelvollisuus, palo- ja pelastussuunnitelma) vapaaehtoisten tulee olla tietoisia
5. mitä rokotuksia vapaaehtoiset tarvitsevat toiminnassa ja miten nämä hankitaan heille
6. tarvitsevatko vapaaehtoiset toiminnassa henkilökortin, avaimia tai kulkuoikeuksia ja miten nämä hankitaan heille
7. edellyttääkö yksikkö järjestöä tai seurakuntaa
 - i. järjestämään vapaaehtoisille hygieniapassit
 - ii. tarkistamaan vapaaehtoistensa rikosrekisteriotteet
 - iii. ottamaan vapaaehtoisille tapaturmavakuutuksen
8. tarjotaanko vapaaehtoisille esimerkiksi kahvit toiminnan yhteydessä ja jos tarjotaan, niin miten tämä käytännössä järjestetään

Yhteistyö, osallisuus ja hyvinvointi

1.1.2026

9. miten vapaaehtoisten toivotaan tunnistautuvan yksikössä toimiessaan (esimerkiksi tietty pukeutuminen ja/tai henkilökortti tai nimikyltti)
10. miten vapaaehtoisten tulee toimia ja keneen he voivat ottaa yhteyttä mahdollisissa poikkeus- tai ongelmatilanteissa
11. miten tieto em. asioista välitetään toimintaa organisoivalle järjestölle tai seurakunnalle sekä yksikössä toimiville vapaaehtoisille (esimerkiksi perehdytysvideo tai -tapaaminen ja/tai kirjalliset materiaalit)
12. miten asiakkaille/potilaille/asukkaille/omaisille ja yksikön työntekijöille viestitään vapaaehtoisten rooleista, tehtävistä ja rajoista (esimerkiksi kirjallinen materiaali).

7. Miten sovimme yhteistyöstä vapaaehtoistoimintaa yksikössämme järjestävän järjestön tai seurakunnan kanssa?

1. Kirjaamme kohdassa 6 mainitut käytännön asiat yksikköemme vapaaehtoistoiminnan pelisääntöihin (liite 1) ja hyödynnämme kirjauksia järjestöjen ja seurakuntien vapaaehtoistoiminnan yhdyshenkilöiden ja vapaaehtoisten perehdytyksessä.
2. Toistuvassa vapaaehtoistoiminnassa vastuuyksikköpäällikkömme tapaa järjestön tai seurakunnan yhdyshenkilön ja vapaaehtoiset etukäteen ennen toiminnan aloittamista. Hän huolehtii perehdytyksestä ja opastaa vaatesäilytyksen ja saniteetti- ja taukotilojen osalta.
3. Kertaluontoisessa vapaaehtoistoiminnassa vastuuyksikköpäällikkömme tapaa järjestön tai seurakunnan yhdyshenkilön etukäteen ja huolehtii tämän perehdytyksestä. Sovimme, kuka henkilökunnasta ottaa toimintaan osallistuvat vapaaehtoiset vastaan, huolehtii vapaaehtoisten perehdytyksestä ja opastaa vaatesäilytyksen ja saniteetti- ja taukotilojen osalta.
4. Viestimme yksikössä järjestettävästä järjestön tai seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta asiakkaille, potilaille, asukkaille ja omaisille yksikköemme asiakasviestinnän ja henkilökunnalle yksikköemme henkilöstöviestinnän käytäntöjen mukaisesti.
5. Muutos- ja päivitystarpeissa otamme yhteyttä järjestön tai seurakunnan ilmoittamaan vapaaehtoistoiminnan yhdyshenkilöön.

8. Miten tuemme yksikössämme toimivan järjestön tai seurakunnan vapaaehtoisen hyvinvointia ja jaksamista?

1. Pidämme huolta siitä, että yksikköemme työolot ja toimintatavat tukevat myös vapaaehtoisen terveyttä ja toimintakykyä.
2. Pidämme huolta siitä, että työemme arvopohja näkyy omassa toiminnassamme ja sanoitamme arvoja ja normeja tarpeen mukaan myös vapaaehtoiselle.
3. Viestimme selkeästi ja saavutettavasti ja huolehdimme tilojemme esteettömyydestä.
4. Kohtelemme jokaista vapaaehtoista kunnioittavasti ja arvostavasti: tervehdimme, kysymme kuulumisia, vastaamme kysymyksiin, autamme pyydettyäessä ja kiitämme.
5. Edellytämme kunnioittavaa ja rakentavaa kohtaamista myös vapaaehtoisilta.
6. Ongelmatilanteissa keskustelemme ensin vapaaehtoisen kanssa ja vasta sen jälkeen otamme tarvittaessa yhteyttä järjestön tai seurakunnan vapaaehtoistoiminnan yhdyshenkilöön.

Lähteet:

[Näin järjestät vapaaehtoistoimintaa \(Suomi.fi\)](#)

[Opas vapaaehtoisten hyvinvointiin \(Kansalaisareena.fi\)](#)

[Vapaaehtoisten kyselyn tulokset 2024 \(Kansalaisareena.fi\)](#)